

Tájékoztató: kereskedelem/import

Biotermékek kereskedelme

A következőkben a biotermékek előállítását, jelölését és ellenőrzését szabályozó **834/2007/EK és 889/2008/EK rendeletek** fontosabb követelményeit emeljük ki, illetve segítünk értelmezni az ökológiai termékek kereskedelmére vonatkozóan, tájékoztatónk azonban nem helyettesíti a fenti rendeleteket, hiszen azok minden pontjára részletesen nem tér ki.

Ellenőrzési kötelezettség

Az ökológiai termékek előállítását, jelölését és ellenőrzését szabályozó rendeletek értelmében az ellenőrzési kötelezettség az ökológiai termékek nagykereskedelmére és raktározására is kiterjed, még akkor is, ha előrecsomagolt termékek forgalmazásáról/ tárolásáról van szó. Ennek célja a biotermékek útjának nyomon követése a termelés kezdetétől a kereskedelmi egységekig, ezáltal a lehetséges visszaélések kiküszöbölése és a fogyasztók bizalmának erősítése, mely utóbbi a biotermék-előállítás és –forgalmazás valamennyi szereplőjének érdeke. Az előírásoknak való megfelelést a tanúsító szervezet által kiállított tanúsítvány igazolja, mely a biotermék-értékesítés elengedhetetlen feltétele.

A 34/2013.VM rendelet 10. § (2) pontja értelmében Magyarországon felmentést élveznek ez alól azon kiskereskedelmi egységek, melyek "közvetlenül a végső fogyasztó vagy végfelhasználó részére értékesítik a termékeket, feltéve, hogy ezeket a termékeket nem maguk állítják elő, dolgozzák fel vagy tárolják az értékesítés helyével nem összefüggő helyen, vagy ezeket a termékeket nem harmadik országból hozzák be, vagy e tevékenységeket nem adták ki harmadik félnek alvállalkozásba" (834/2007/EK rendelet 28. cikk (2) bekezdés). Ellenkező esetben az ökológiai termékeket forgalmazó kiskereskedelmi tevékenységre is kiterjed az ellenőrzési kötelezettség.

2. Az ökológiai minőség biztosítása

A biotermékek kereskedelmével foglalkozó vállalkozás akkor tanúsítható, ha hatékonyan tudja garantálni, hogy az általa forgalmazott, ökológiai jelöléssel ellátott mezőgazdasági termékek, takarmányok és élelmiszerek megfelelnek a fenti rendeletek követelményeinek.

Az ökológiai minőség biztosítása a következő lépésekben történik:

- a) A **beszállítók értékelése** során meg kell győződni arról, hogy a szállító ellenőrzött vállalkozás, és termékein az ökológiai jelölés használatára jogosult.
- b) Az **áruátvétel-ellenőrzés** keretében meg kell vizsgálni, hogy valóban az a szállítmány érkezett-e be, amelyet megrendeltek, a feladó azonos az értékelt szállítóval, a csomagolás sértetlen, valamint a terméken és az árukísérő bizonylatokon megfelelően szerepelnek ökológiai eredetre történő utalások. Áruátvételkor meg kell győződni arról, hogy a szállító érvényes tanúsítvánnyal rendelkezik a szállított termék vonatkozásában.
- c) Megfelelő **elkülönítés és a nyomonkövethetőség** biztosítása a szállítás, tárolás, csomagolás-címkézés (fenti rendeletek értelmében már feldolgozásnak minősülő tevékenység!) és az értékesítés során, hogy a termékek ne keveredhessenek más, nem ökológiai eredetű termékekkel, és a teljes folyamat során azonosíthatók legyenek. Ehhez átlátható, pontos és naprakész nyilvántartási rendszerre van szükség.
- d) A késztermékek **megfelelő csomagolása, jelölése** (beleértve a kísérődokumentumokat is).

3. Beszállítók értékelése (834/2007/EK r. 29. cikk, 889/2008/EK r. 66. Cikk)

Első lépésben meg kell győződni róla, hogy a lehetséges beszállító ellenőrzés alatt áll, és jogosult termékein az ökológiai jelölés használatára. Ennek módja, a beszállító (termelő, feldolgozó, kereskedő) ellenőrző szervezete által kiállított tanúsítvány átvizsgálása.

Az átvizsgálás szempontjai:

- a tanúsítvány a beszállító nevére van-e kiállítva;
- a tanúsítvány érvényes-e;
- szerepel-e a rajta a beszerezni kívánt termék/termékcsoport.

A beszállítók értékelését dokumentálni kell, róluk listát kell vezetni, melyet folyamatosan aktualizálni kell (az új beszállítókat felvenni, a lejárt tanúsítványúakat törölni). A beszállítók aktuális listáját minden áruátvételt végző munkatárs rendelkezésére kell bocsátani.

4. Áruátvétel ellenőrzése (889/2008/EK r. 33. és 66. cikk)

A biotermékek átvevői (kereskedelmi egység, raktár) az átvétel előtt az alábbiakat kötelesek ellenőrizni:

- a termék beszállítója (nem a szállítványozó, hanem aki a számlán eladóként szerepel) ellenőrzés alatt áll-e és jogosult-e a termék ökológiai jelölésére, tehát a beszerzett termékre/tételre vonatkozóan érvényes tanúsítvánnyal rendelkezik;
- a szállítvány megfelelően le van-e zárva, és nem sérült-e meg a csomagolás, mely lehetőséget adhatott az áru manipulálására, szennyeződésére;
- a terméken a tanúsítványnak megfelelően szerepel-e az ökológiai eredetre való hivatkozás, valamint fel van-e tüntetve a címkén és az árukísérő dokumentumokon minden szükséges információ;
- a mennyiség egyezik-e az árukísérő bizonylatokon szereplővel;

Csak azokat a termékeket szabad átvenni, amelyek átvizsgálása során megállapítást nyert, hogy a fenti követelmények maradéktalanul teljesülnek. Amennyiben egy termék nem felel meg a szabályoknak, az eltérést jegyzőkönyvezni kell, és a termék csak konvencionális termékként értékesíthető, vagy gondoskodni kell az elkülönítésről a problémák tisztázásáig, melyről a tanúsító szervezet is haladéktalanul értesíteni szükséges!

Az áruátvételt a fenti szempontok szerint dokumentálni kell, a kísérő dokumentumokat (számla, szállítójeggy) pedig meg kell őrizni. A vállalkozás nyilvántartásainak tartalmaznia kell minden alapanyag beszállítójának nevét, címét, a beszállított termékek megnevezését és azok mennyiségét.

5. Szállítás, tárolás (889/2008/EK r. 30.-35. cikk)

Az ökológiai termékek más termelő-, feldolgozó- vagy kereskedelmi egységekbe történő szállítása kizárólag megfelelően zárt csomagolásban, konténerben vagy járműben történhet, amelynek a tartalmát nem lehet a csomagolás/plomba/címke/zárjegy stb. sérülése nélkül manipulálni. Ömlesztett áru szállítása esetében tehát használjanak egyedileg sorszámozott plombákat a szállító eszközökön (pl. teherautók, konténerek, tartályok), és annak sorszámát a termék egyéb adataival (lásd. fent) valamint a szállítóeszköz azonosító jelével (pl. rendszám) együtt az árukísérő dokumentumokon is tüntessék fel. Ezt a beszállítóktól is meg kell követelni! Az árukísérő dokumentumokon szerepeltetni kell továbbá az ökológiai eredetre történő utalást, és a tanúsító szervezet kódszámát (esetünkben **HU-ÖKO-02**) is. A termék, illetve tétel pontos beazonosíthatósága érdekében célszerű a termék márkanevét vagy cikk-, illetve tételszámát is feltüntetni.

Amennyiben a csomagolás nem teszi lehetővé címke elhelyezését (pl. lezárt tehergépkocsi), akkor a kísérő dokumentumoknak kötelezően tartalmaznia kell a termékről minden fontos információt (beszállító neve, címe, termék megnevezése, ökológiai eredetre történő utalás, ellenőrző szervezet neve/kódszáma, tételszám), valamint a plomba sorszámát és a szállítóeszköz azonosítóját.

Nem lezárt csomagolásban/szállítóeszközben történő szállításra, csak a következő feltételek teljesülése esetén van lehetőség:

- ha mindkét fél részt vesz az ellenőrzési rendszerben;
- ha az árukísérő dokumentumok minden fentiekben részletezett információt tartalmaznak, amely biztosítja az áru egyértelmű azonosíthatóságát;
- ha mindkét fél átlátható, pontos és naprakész nyilvántartást vezet a szállítási műveletekről, mely szintén tartalmaz minden szükséges információt a szállított tételek azonosíthatósága érdekében.

A biotermékek szállítására használt járművek tisztaságáért, illetve az esetleges szennyeződésekkel adódó következményekért ellenőrzött partnerünk felel. Ez arra az esetre is érvényes, ha partnerünk egy másik céget bíz meg a szállítmányozással.

Az ökológiai termékek tárolása során a következő feltételeket kell teljesíteni:

- Az ökológiai termelésből származó termékeket - egy kívülálló számára is - egyértelműen azonosítható módon kell jelölni (pl. Ö, Á, K).
- Gondoskodni kell a fizikai elkülönítésről, hogy a termékek konvencionális termékekkel ne keveredhessenek, illetve idegen vagy tiltott anyagokkal (pl. raktárfertőtlenítő szerek, por) ne szennyeződhessenek.
- Átlátható, pontos és naprakész készletnyilvántartást kell vezetni (termék megnevezése, jelölése, mennyisége, növekedés, csökkenés, beszállító, átvevő) oly módon, hogy abból az aktuális raktárkészlet bármikor megállapítható legyen. A nyilvántartásokban is minden esetben szerepelni kell az ellenőrzött termékek státuszának (pl. bio/öko vagy átállási), és az esetleges vesz-teségeket is fel kell tüntetni benne.

7.1. Írásban be kell jelenteni a tanúsító szervezet részére:

- a cég alapadataiban, illetve az ellenőrzött tevékenységben vagy annak körülményeiben történt minden lényegi változást: pl. vezetőváltás, új létesítmények
- a termékkör változását (előzetesen, a tanúsítás folytonossága érdekében);
- azokat az eseteket, amikor tudja vagy gyanítja, hogy a beszállított/forgalmazott termék nem felel meg a rendelet előírásainak
- a termék ökológiai státuszát érintő vevői panaszokat

8. A vezetendő feljegyzések és nyilvántartások összefoglalása

- × beszállítók listája;
- × beszerzések, áruátvétel ellenőrzés;
- × forgalmazott termékek listája;
- × alvállalkozók listája, dokumentációja;
- × készletnyilvántartás, értékesítések;
- × takarítási naplók, kártevők elleni védekezés;
- × vevők listája;
- × vevői panaszok nyilvántartása.

Az ökológiai termékek kereskedelmével kapcsolatos feljegyzéseknek, nyilvántartásoknak és a vállalkozás egyéb pénzügyi nyilvántartásainak (könyvelés) egymással összevethetőnek kell lennie, azaz egységes rendszert kell alkotnia. Ezek alapján a beszerzett és az értékesített mennyiségek közötti viszonyoknak átláthatónak kell lennie (anyagmérleg). A feljegyzett adatokat megfelelő bizonylatokkal (számlák, szállítójegyek) alá kell támasztani, a könyvelésbe betekintést kell biztosítani. A feljegyzéseket, nyilvántartásokat és bizonylatokat - amennyiben egyéb jogszabályok másként nem rendelkeznek - 5 évig meg kell őrizni, és azokat szigorú számadású bizonylatként kell kezelni!